

Eesti Teaduste Akadeemia seisukohavõtt seoses plaanidega laiendada Eesti Energia omanikeringi börsile viimise kaudu

1997. aasta algul jõudsid avalikkuse ette Narva Elektriijaamade enamusaktsiate ettevalmistatava müügi asjaolud kahtlasele ja hiljem tegelikult maksujõuetuks osutunud energiafirmale NRG. Teadlastes kutsus see põhikapitali laiendamise seotud reorganiseerimine esile üksmeelse protesti, mis formuleeriti 36 akadeemiku avalikus kirjas. Samalaadseid proteste koostasid ka mitmed teised ühiskondlikud organisatsioonid. Lepingu elluviimine oleks ju tähendanud riigi loobumist peremehe rollist põlevkivi-energeetikas, tõsist hoopii Eesti energiaalasele julgeolekule. Pealegi ei tunne raha piire ja aktsiate omanikud võivad liikuda ühelt maalt teise. Täna, teades NRGga toimunut, on seda ilmsem, et omanikuks oleks võinud saada suvaline rahakas, kuid võimalik ka, et esmajoones poliitiliselt motiveeritud jõud. Kriitika tulemusena kokkulepped tühistati peale aastaid kestnud ja riigile kahjulikku debatti. Narva elektriijaamade renoveerimise esimene etapp viidi läbi Eesti Energia omavahendite ja laenude abil. Tarbija sai elektrit kindlustunde ja mõõduka hinnaga, osa toodetud elektrist eksporditi, ettevõtte on saanud suurt kasumit.

Nüüd saame jälle teada ettepanekutest kontserni Eesti Energia omanikeringi muutmiseks ja selle aktsiate viimiseks börsile aktsiakapitali laiendamiseks. Seda põhjendatakse jälle, nagu NRG puhulgi, raha saamisega elektriijaamade renoveerimise jätkamiseks.

Vahepeal on Eesti Energia struktuur muutunud, sellest on vastavalt Euroopa Liidu reeglitele välja viidud riigile kuuluva omaette ettevõtteks elektri ülekande põhivõrk nimetusega Elering. Uute kavade alusel viiakse börsile kontserni põhiline osa – põlevkivi kaevandamine, elektri ja põlevkiviõli tootmine ja elektri ülekande jaotusvõrk. Oleme seisukohal, et riigile strateegilise tähtsusega, energeetilist julgeolekut tagava ja rahvusvahelist tehnouuendust pakkuva ettevõtte tootmisosa tuleb jätta riigi omandisse. Renoveerimise uue etapi rahastamiseks sobib nüüdki esimeses etapis järeleproovitud skeem.

Ei tohi unustada, et põlevkivienergeetika on meie riikliku iseseisvuse oluline garantii ja kontroll selle üle peab kuuluma ühemõtteliselt Eesti Vabariigile. See kontroll peab olema täielik. Tuletame meelde, et Eleringil ja Eesti Energial on arendamisel ulatuslik tuulikuehitusprogramm, aga tuule muutlikkuse tasakaalustamiseks vältimatult vajalik reservenergia peab nende kavade realiseerumisel olema samuti tagatud meie enda kasutuses ja käsutuses olevate elektrienergia tootmisvõimsustega, olgu selleks siis põlevkivi- ja/või tuumaenergeetika. Eesti ei tohi võtta täiendavaid julgeolekuriske ja me oleme seisukohal, et nende võtmiseks pole ka tegelikku majanduslikku vajadust.

Eesti TA Energeetikanõukogu 30 oktoobri 2009 istungil olid põhikapitali laiendamiseks börsileminekule vastu kõik kohalviibivad Nõukogu liikmed ja samale seisukohale asusid Eesti TA juhatus 04. novembri 2009 istungil kohalviibinud akadeemikud.

Taotleme, et riigiorganid ei kordaks NRG-laadseid otsuseid niivõrd olulises küsimuses.

12. novembril 2009